Bölüm 7

KRONİK OBSTRÜKTİF AKCİĞER HASTALIĞI (KOAH) VE PALYATİF BAKIM

Safiye YANMIŞ[1], Gülcan BAHÇECİOĞLU TURAN[2]

Giriş

Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı (KOAH), tam anlamıyla geri dönüşü olmayan hava yolu kısıtlanması ile seyreden, önüne geçilebilir ve tedavisi mümkün bir hastalıktır. KOAH'ın tipik özelliği olan hava yolu kısıtlanması, genel olarak ilerleyicidir ve zararlı maddelere karşı akciğerlerde meydana gelen anormal inflamatuvar yanıt ile karakterizedir. KOAH akciğerleri etkilemekle birlikte, ciddi sistem hastalıklarına da yol açabilmektedir (Seamark, Seamark, &Halpin, 2007; Abul & Özlü, 2013; Kocabaş & Ark., 2014; Sungur, 2016; GOLD, 2018).

KOAH, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sağlık giderlerindeartışa neden olan bir paya sahip olmasından dolayı kritik önem sahip bir hastalıktır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)' tahminlerine göre, 2020 yılında KOAH'ın bütün dünyada hastalık ve sakatlık nedeni olarak 5. sırada, ölüm oranının artış sebebi olarak da 6. sırada olacağıdüşünülmektedir (Murray& Lopez 1997; Elbi, 2014;Kocabaş & Ark., 2014; Sungur, 2016). En son yayınlanan GOLD rehberine göre; KOAH'ın 2020 yılında mortalite oranını en fazla yükselten 3. hastalık olacağı beklenmektedir (GOLD, 2018). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre; 2017 yılında solunum hastalıkları nedeniyle ölüm oranının %12 olduğu belirlenmiştir. Bu yüzdenin büyük bir bölümünü de KOAH oluşturmaktadır (TÜİK, 2017).

KOAH çeşitli etyolojik faktörlersonucunda gelişen bir hastalıktır ve her bireyde hastalığa yol açan etyolojik faktörlerin etkinliği değişiklik göstermektedir (Tablo 1) (Çevik Akyıl, 2012; Çevik Akyıl, 2013; Kocabaş & Ark., 2014; Akyol, & Dindar, 2015; Sungur, 2016; Türkiye hanehalkı sağlık araştırması,2017).

1Araştırma Görevlisi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan, Türkiye. safiyeyanmis@hotmail.com
[2]Araştırma Görevlisi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Hemşirelik Fakültesi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum, Türkiye. glcnbah@hotmail.com

yönde etkilendiyse; bakım vericinin kendini suçlu hissetme, kaygı, depresyon gibi belirtileri daha sık yaşamasına neden olmaktadır. Bakım vericilerin gereksinimlerinin, stres kaynaklarının ve baş etme mekanizmalarının göz önünde bulundurulması ve bu yönde desteklenmeleri, bireylerin yaşam kalitesini artırmakta ve ruh sağlığının korunmasına yardımcı olmaktadır (Özkan, 2011: Tel & ark., 2012; Akgün Şahin, 2014;Gardiner, Brereton, & Frey, 2014; Akyol, & Dindar, 2015).

Sonuçta; ileri evrede olan KOAH' lı bireylerin sayısının ve palyatif bakıma ihtiyacınınfazla olmasıhastalığın yönetiminde palyatif bakımın ekip üyelerine önemli sorumluluklar yüklenmektedir. Ekip üyelerinin öncelikli amacı; hasta ve ailesinin birlikte değerlendirilmesi ve palyatif bakımın her iki öğeyi de kapsaması olmalıdır. Böylece hasta ve ailesinin rahatlatılması ve sağlığının mümkün olabilecek optimal seviyeye ulaşılması sağlanabilir.

Kaynakça

Abul, Y. & Özlü, T. (2013) Türkiye' de KOAH Epidemiyolojisi, *Güncel Göğüs Hastalıkları Serisi*, *1* (1), 7-12.

Akgün Şahin, Z. (2014) Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalarına (KOAH) Bakım Veren Bireylerin Bakım Yükü ve Depresyon Düzeyleri, *Tıp Araştırmaları Dergisi,12* (3), 113-119.

Akyol, A.,& Dindar, B. (2015) Kronik obstriktif akciğer hastalığı (KOAH) olan bireylerin fonksiyonel durumlarının incelenmesi, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 31 (3): 53-67.

Bahar A. (2016). Kronik hastalıklarda palyatif bakım ve hospis. Nimet Ovayolu & Özlem Ovayolu (Eds.), *Temel iç hastalıkları hemşireliği ve farklı boyutlarıyla kronik hastalıklar* İçinde (s.761-769). Çukurova/Adana: Nobel Tıp Kitapevi.

Çevik Akyıl, R. (2012) Kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOAH) ve bakım. Zehra Durna (Ed.) Kronik hastalıklar ve bakım İçinde. (s. 75-93). Hadımköy/İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri.

Çevik Akyıl, R. (2013). Solunum sistemi hastalıkları ve bakım. In Zehra Durna (Ed.) İç hastalıkları hemşireliği İçinde (s. 131-135). Şişli/İstanbul: Akademi basın ve yayıncılık.

Çevik, K.,& Özpınar, S. (2014) Ağrı, ağrı yönetiminde nonfarmakolojik yöntemler ve sağlık profesyonellerinin rolü, Uluslararası Hakemli Psikiyatri Ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi, 1 (1), 77-84. Doi: 10.17360/UHPPD.2014019259

Elbi, H. (2014) GOLD 2013 rehberine göre aile hekimliği sisteminde KOAH' a yaklaşım, *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, *5* (3), 108-113.

Fadıloğlu, Ç. (2015) Akciğer Kanserli Hastada Palyatif Bakım ve Kanıta Dayalı Uygulamalar. Gülbeyaz Can & Adnan Aydıner (Eds.) Akciğer kanserinde palyatif bakım İçinde. (s. 1-24) Hadımköy/İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri.

Gardiner, C., Brereton, L,. Frey, R. (2014) Exploring Th e Financial İmpact Of Caring For Family Members Receiving Palliative And End-Of-Life Care: A Systematic Review Of Th e Literatüre, *Palliative Medicine*, *28* (5), 375–390. Doi: 10.1177/0269216313510588

GOLD (2018). *Global strategy for preventıon, dıagnosıs and management of COPD, 2018.* (25/08/2018 tarihinde https://goldcopd.org/wp-content/uploads/2017/11/GOLD-2018-v6.0-FINAL-revised-20-Nov_WMS.pdf adresinden ulaşılmıştır.)

Güdük, Ö.,& Güdük, Ö. (2017) Palyatif bakım üniteleri performansının topsis yöntemi ile değerlendirilmesi, *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi,3* (2), 511-527. Doi: 10.30569/adiyamansaglik.425963

Kabalak, A.A. (2014) Türkiye' de palyatif bakım; güncel gelişmeler, gereksinimler, *Anestezi Dergisi, 22* (3), 121-123. Doi: 10.17681/hsp-dergisi.316894

Kabalak, A.A., Öztürk, H., & Çağıl, H. (2013) Yaşam Sonu Bakım Organizasyonu; Palyatif Bakım. *Yoğun Bakım Dergisi, 11* (2), 56-70.

Kocabaş, A., Atış, S., Çöplü, L., Erdinç, E., Ergan, B., Gürgün, A., Köktürk, N., Polatlı, M., Şen, E., & Yıldırım, N. (2014) Kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOAH) koruma, tanı ve tedavi raporu 2014, *Turkish Toracic Journal, 15* (2), 1-76.

Korkmaz, T.,& Tel, H. (2010) Araştırma KOAH' lı hastalarda anksiyete, depresyon ve sosyal destek durumunun belirlenmesi, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi,13* (2), 79-86.

Madenoğlu Kıvanç M. (2017) Türkiye'de Palyatif Bakım Hizmetleri. *HSP, 4* (2), 132-135. Doi: 10.17681/hsp-dergisi.316894

Murray, CJ. & Lopez, A.D. (1997) Alternative projections of mortality and disability by cause 1990-2020: Global Burden of Disease Study. *Lancet*, *349*, 1498-1504. Doi: 10.1016/S0140-6736(96)07492-2

Özkan, S. (2011) Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı' ında (KOAH) Palyatif ve Yaşam Sonu Bakımı, *Selçuk Tıp Dergisi, 28* (1), 69-74.

Özkan, S., Durnaz, Z., Demir, T., & Gemicioğlu B. (2007) KOAH ve astım hastalarında fonksiyonel performans ve yaşam kalitesinin incelenmesi, *Solunum, 9* (3), 158-166.

Özveren, H. (2011) Ağrı kontrolünde farmakolojik olmayan yöntemler, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi,1* (18), 83-92.

Seamark, D.A., Seamark, C.J., & Halpin, D.M.G. (2007) Palliative care in chronic obstructive pulmonary disease: a review for clinicians,*Journal of the Royal Society of Medicine, 100* (5),225–233. Doi: 10.1258/jrsm.100.5.225

Sungur, G. (2016). Solunum sistemi hastalıkları ve hemşirelik yönetimi. Nimet Ovayolu & Özlem Ovayolu (Eds.), *Temel iç hastalıkları hemşireliği ve farklı boyutlarıyla kronik hastalıklar* İçinde (s.761-769). Çukurova/Adana: Nobel Tıp Kitapevi.

Tel, H., Demirkol, D., Kara, S., & Aydın, D. (2012) KOAH' lı Hastaların Bakım Vericilerinde Bakım Yükü ve Yaşam Kalitesi, *Türk Toraks Dergisi, 13,* 87-92. Doi:10.5152/ttd.2012.21

TÜİK (2017). Ölüm nedeni istatistikleri, 2017. (20/08/2018 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27620 adresinden ulaşılmıştır.)

Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü. (20/08/2018 tarihinde http://tr.wiktionary.org/wiki/palyatif adresinden ulaşılmıştır.)

Türkiye hanehalkı sağlık araştırması (2017). *Bulaşıcı olmayan hastalıkların risk faktörleri prevalansı 2017.* (31/08/2018 tarihinde http://www.who.int/ncds/surveillance/steps/WHO_Turkey_Risk_Factors_A4_TR_19.06.2018.pdf adresinden ulaşılmıştır.)

Ueno, NT., Ito, TD., Grigsby, RK., Black, MV. & Apted, J. (2010) ABC conceptual model of eff ective multidisciplinary cancer care, *Nature Reviews Clinical Oncology, 7* (9), 544-547. Doi: 10.1038/nrclinonc.2010.115

WPCA (2014). *Global Atlas of Palliative Care at the End of Life.* (31/08/2018 tarihinde http://www.who.int/nmh/Global_Atlas_of_Palliative_Care.pdf adresinden ulaşılmıştır.)

Zeppetella, G. (2014) The WHO analgesic ladder: 25 years on. *British Journal Nursing,20* (10), 4-6. Doi: 10.12968/bjon.2011.20.Sup10.S4